

פרשת תצוה – לחיות חיים נורמלים

מהות בגדי כהן גדול - יופי

1. שמות פרק כח פסוק ב

וְעִשִּׂיתָ בְגָדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אֲזִיזָה לְכַבֹּד וּלְתִפְאָרֶת:

2. העמק דבר שמות פרשת תצוה פרק כח פסוק ב

(ב) לכבוד ולתפארת. באשר נדרש הענין שיהא אהרן מקדש עצמו ומתנהג בחסידות ובפרישות נבדל מכלל ישראל, וזה אי אפשר אלא באופן שיהא נכבד בעיני הבריות שידעו ויבינו כי הוא במעלה עליונה מהם, ולא יחשבו זאת לרמות רוחא, משייה היו הבגדים לתועלת שהיה בעיני ישראל לכבוד ולתפארת, והבינו מזה כי חפץ הי' ביקרו, וראוי להיות מרכבה לשכינה

3. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יב עמוד א

בהראתו את עשר כבוד מלכותו אמר רבי יוסי בר חנינא: מלמד שלבש בגדי כהונה: כתיב הכא יקר תפארת גדולתו וכתיב התם לכבוד ולתפארת.

4. בראשית פרק כג פסוק א

וַיְהִי וְהָיָה שְׂרָה מֵאָה עֶשְׂרִים וְשָׁנָה וְשִׁבְעַת עָשָׂר יָמִים וַיָּמָת שְׂרָה:

(א) והיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים – לכך נכתב שנה ככל כלל וכלל, לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו, צה מאה כזה עשרים לחטא, מה צה עשרים לא חטאה, שהי אינה צה עונשין, אף צה מאה צלא חטא, וצה עשרים כזה שבע ליופי:

5. דעת תורה בראשית עמוד קנ

לכאורה איזה שבה הוא מציאות היופי על האמהות הק? אבל האמת הוא, כי גם בגשמיות האדם, מתבטאת ונראית רוחניות ושלמות האדם, אם האדם שלם ברוחניות, גם כל אבריו הגשמיים מוכרחים להיות שלמים, יופי במושג התורה הוא ביטוי לשלימות. ולכן מצינו בחז"ל שמנו מעלות על תנאים ואמוראים שהיו יפים, מפני שהוא סימן למעלת השלימות...

6. תלמוד בבלי מסכת תענית דף כ עמוד ב

מעשה שבא רבי אלעזר ברבי שמעון ממגדל גדור מבית רבו, והיה רכוב על חמור ומטייל על שפת נהר, ושמה שמחה גדולה, והיתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה. נודמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר. אמר לו: שלום עליך רבי! ולא החזיר לו. אמר לו: ריקה, כמה מכוער אותו האיש! שמה כל בני עירך מכוערין כמותך? אמר לו: איני יודע, אלא לך ואמור לאומן שעשאני...

7. מסכתות קטנות מסכת דרך ארץ פרקי בן עזאי פרק ב

מעשה ברי' שמעון בן אלעזר ... אמר לו, ריקה, כמה מכוערין מעשיך, כמה מכוערין בניו של אברהם אבינו. אמר לו מה אעשה, לך ואמור לאומן שעשאני

התעסקות ביופי לשם יופי – שלילית

8. תלמוד בבלי מסכת תענית דף ז עמוד א

כדאמרה ליה ברתיה דקיסר לרבי יהושע בן חנניה: אי, חכמה מפוארה בכלי מכוער! – אמר לה: אביך רמי חמרא במני דפחרא. – אמרה ליה: אלא במאי נירמיי? – אמר לה: אתון דחשביתו – רמו במאני דהבא וכספא. – אולה ואמרה ליה לאבוה. רמיא לחמרא במני דהבא וכספא, ותקף. אתו ואמרו ליה. אמר לה לברתיה: מאן אמר לך הכי? אמרה ליה: רבי יהושע בן חנניה. קריווהו, אמר ליה: אמאי אמרת לה הכי? – אמר ליה: כי היכי דאמרה לי – אמרי לה. – והא איכא שפירי דגמירי! אי הוו סנו – טפי הוו גמירי

9. שו"ת הרדב"ז חלק ג (חושן משפט) סימן לו

הושאל השם "כוש"י" לאיש שצבע עורו נוטה לשחרות. אמנם כנוי זה לגנאי שלא בצדק הוא, כי הצבע החיצוני של האדם לא מעלה ולא מוריד, אלא מפני שרוב עולם היושב אצלנו הוא מהלבנים לא ימצא "הכוש"י" חן בעינינו, ובאמת שנוי תואר פנים אין בו כיעור מצד עצמו, כי היפה והמכוער במראות הבריאה, הלא מושגים הסכמים הם, ועפ"י רוב אנחנו מוצאים חכמה מפוארה בכלי מכוער, ותולעים רוחשים בפירות יפות ונחמדות (ע"י נדרים מ"ט ע"ב). והחכמה המלמדת לשפוט פנימית מזג האדם ותכונת רוחו מפרצוף פניו, היא אינה תלויה בשלל צבעים ומראה הגונים, רק בעורקים ואשכול הורידים שפניו מרוקמים וארוגים מהם יחד עם קמטי המצת ומבטי עיניו השונים למיניהם.

10. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת וישב

כיון שראה יוסף את עצמו בכך התחיל אוכל ושותה מסלסל בשערו... א"ל הקדוש ברוך הוא אביך מתאבל עליך בשק ואפר ואתה אוכל ושותה ומסלסל בשערך הרי אדונתך מזדווגת לך ומצירה לך

התעסקות למטרה חיובית מותרת ואף רצויה

11. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיד עמוד א

אמר רבי יוחנן: כל תלמיד חכם שנמצא רבב (שליך להיות חסוד והגון לכבוד תורתו). על בגדו – חייב מיתה, שנאמר כל משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משנאי. (שממאסין עלמן צעניי הצניות, והצניות אומרים: אוי להם ללומדי התורה שהם מאוסים ומגונים, נמצא זה משניא את התורה.)

12. רמב"ם הלכות דעות פרק ה הלכה ט

מלבוש תלמיד חכם מלבוש נאה ונקי, ואסור לו שימצא בבגדו כתם או שמנונית וכיוצא בהן, ולא ילבש לא מלבוש מלכים כגון בגדי זהב וארגמן שהכל מסתכלין בהן, ולא מלבוש עניים שהוא מבזה את לובשיו אלא בגדים בינונים נאים,

13. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מא עמוד א

כדרב יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב: אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה, שמה יראה בה דבר מגונה ותתנגה עליו, ורחמנא אמר: ואהבת לרעך כמוך.

14. שולחן ערוך אבן העזר הלכות אישות סימן כא

מותר להסתכל בפנויה, לבדקה אם היא יפה שישאנה, בין שהיא בתולה או בעולה, ולא עוד אלא שראוי לעשות כן

14. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נז עמוד ב

שלשה מרחיבין דעתו של אדם, אלו הן: דירה נאה, ואשה נאה, וכלים נאים.

16. שמונה פרקים לרמב"ם פרק ה

כדרך שאמרו: "דירה נאה ואשה נאה ומטה מוצעת לתלמיד חכמים". כי הנפש תילאה והמחשבה תעקר בהתמדת העיון בדברים הקשים, כמו שיתעייף הגוף בהתעסקו במלאכות המייגעות, עד שינוח וישקוט, ואז יחזור לשויו. כן תצטוך הנפש גם כן להרגע, ולעסוק במנוחת חושים, כמו החסתכלות בציורים ובדברים הנאים, עד שתסוד ממנה הליאות... וקרוב הדבר שעל זה האופן לא יהיו אלו רעות, ולא פעולות הבל, רצוני לומר: ההתעוררות לעשיית הפיתוחים והקשוחים בבנינים ובכלים ובבגדים.

התורה מחנכת לנורמליות

17. תלמוד בבלי מסכת תענית דף יא עמוד א

אמר שמואל: כל היושב בתענית נקרא חומא. סבר כי האי תנא, דתניא: רבי אלעזר הקפר ברבי אומר: מה תלמוד לומר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש, וכי באיזה נפש חטא זה? אלא שציער עצמו מן היין, והלא דברים קל וחומר: ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חומא, המצער עצמו מכל דבר ודבר – על אחת כמה וכמה. רבי אלעזר אומר: נקרא קדוש, שנאמר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו. ומה זה שלא ציער עצמו אלא מדבר אחד נקרא קדוש, המצער עצמו מכל דבר – על אחת כמה וכמה.

...וכאשר גדל ונתחזק שכלו ונעשה קל בעיניו אותו הדבר שהיה מחשיבו מקודם, וחזר להעריך דברים אחרים, משדלים אותו באותו הדבר היותר חשוב בעיניו, ויאמר לו מלמדו למד ואקנה לך נעלים נאים או בגד שתארו כן ... וכאשר תהיה דעתו יותר שלמה וייקל בעיניו דבר זה, משדלים אותו במה שהוא יותר מזה, ויאמר לו מלמדו למד פרשה זו או פרק זה ואתן לך דינר או שני דינרין ... וכאשר יהיה בעל הכרה יותר וייקל בעיניו גם דבר זה וידע שהוא דבר פחות ערך, משדלים אותו במה שהוא יותר חשוב מזה ואומרים לו למד כדי שתהיה רב ודיין יכבדוך בני אדם ויעמדו מפניך ויקיימו דבריך ויגדל שמך בחיך ואחר מותך כמו פלוני ופלוני... וכל זה מגונה, אלא שצריכים לכך מחמת קלות דעת האדם שעושה תכלית הלמוד דבר אחר חוץ מן הלמוד

27. שו"ת משנה הלכות חלק ח סימן רמז בדבר שאלתו ובקשתו בדרך החינוך לבני הישיבה וכיצד ינהג בבחורים הרוצים ללכת לבתי ספר עממים האין ובמה אפשר לעכבם מלילך בקאלעדזש כי טענתם שהולכים רק ללמוד אומנות שמצוה ללמוד אומנות....

ומעתה פשוט דהסיבה הוא שכל הבתי ספר שלהם מבטיחים לתלמידיהם כל מיני עוה"ז ומפרסמים שתיכף בצאתם מהאוניווערסיטה יקבלו יקבלו משרה עם פרס גדול של חמש עשרה אלף דאללאר לשנה וכיוצא בו ועוד ועוד וזה הוא העיקר היצאה"ר שלוחם עם הבן ישיבה ועם הוריו ולעומת זה הישיבה או ראש הישיבה מבטיחו שיהי' ת"ח ויהי' בן עוה"ב והגם שודאי אמת הוא שדין הוא גדול משלהם....מיהו דבר זה אפשר להסביר לבעלי דעת מי שכבר מלא כרסו בש"ס ופוסקים ויר"ש אבל לצעירי התלמידים קטני המוחות שרוצים לבנות להם בית ולחיות כדרך כל הארץ ולנהוג במנהגי דרך ארץ על פי התורה קשה להשביעם רק עם העולם הבא וללחום נגד הזרם ואין כאן זה לעומת זה וכמעט ניטלה הבחירה

מחלוקת מרדכי ואסתר

28. אסתר פרק ד פסוק ד

(א) וּמֶרְדֵּכִי יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה וַיִּקְרַע מְרֹדְכִי אֶת בְּגָדָיו וַיִּלְבָּשׁ שֵׁק וַאֲפֶר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק וַיִּעָקֶה גְּדֻלָּה וַיִּמְרָה:
(ד) וּתְבוֹאִינָה וּתְבֹאֲנָה זַעֲרוֹת אֶסְתֵּר וְיִגִּידוּ לָהּ וְתִתְזַלְזֹל הַמְּלָכָה מְאֹד וְתִשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת מְרֹדְכִי וְלְהַסִּיר שֵׁק מֵעַלָיו וְלֹא קִבֹּל:

29. והגדת מגילת אסתר עמוד 173

אסתר היתה צדקת והיתה נביאה וכמה עמקו מחשבותיה שחשבה בכל טעמי התנאים והאמוראים כשזמנה את המן לסעודה וכאן נתגלעה מחלוקת בין מרדכי לאסתר. ודאי שזו מחלוקת רעיונית, בה "אלו ואלו דברי אלוקים חיים". איך יש להבינה –

30. דף על הדף תענית דף כא עמוד א

בספר שבחי הבעש"ט מביא סיפור, כי פעם אחת רצו לקחת אנשי חיל מהיהודים, ואמר לו הבעש"ט לר' נחמן מהורודנקא שיתפלל על זה, ור' נחמן ענה לו ע"ז גם זו לטובה, ואמר לו הבעש"ט כמה יפה שלא היית בדורו של המן שהיית אומר על הגזירה שגם זו לטובה וכו'.

31. והגדת שם

ואמר על כך הרבי ממודו"ץ: נחום איש גמזו רשאי היה להשתמש במדתו זו לגביו, אבל אין להשתמש בו לגבי הזולת: "ויהי בשלח פרעה את העם", כשמדובר על הכלל, "ולא נחם", אל תשתמשו במדתו של נחום איש גמזו...וזה היה הויכוח בין מרדכי לאסתר....

32. רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ח

השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל-שצוה בהן, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב

18. רמב"ם הלכות דעות פרק ג הלכה א

שמא יאמר אדם הואיל והקנאה והתאוה והכבוד וכיוצא בהם דרך רעה הן ומוציאין את האדם מן העולם, אפרוש מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון, עד שלא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ישא אשה ולא ישב בדירה נאה ולא ילבש מלבוש נאה אלא השק והצמר הקשה וכיוצא בהן כגון כהני העובדי כוכבים, גם זה דרך רעה היא ואסור לילך בה, המהלך בדרך זו נקרא חוטא

19. תורה תמימה הערות במדבר פרק ו הערה פד

והרבה הלח"מ להקשות על הרמב"ם למה פסק כר"א הקפר אחרי דיש חולקים עליו וס"ל הדיושב בתענית נקרא קדוש...הנה כי כן בודאי אין כל סברא שהחכמים דר"א הקפר יסברו ההיפך מכל אלה, ומה דס"ל שהיושב בתענית נקרא קדוש – זה קאי בודאי על מקרה צדדית וזמן ידוע ואדם מצויין וכדומה, אבל להנהגה כזו בכל ימי חיי האדם ובכל האדם בודאי אין איש סובר כן, וכיון שהרמב"ם איירי בכזה בספר החקים וההנהגה לכל האדם לכן מביא לסמך דברי ר"א הקפר...

20. אורות התשובה פרק ה 11

...ואין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. וביטול עצם טבעיותם של החיים, כדי שיהיה האדם בלתי חוטא, זהו עצמו החטא היותר גדול, "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש"...

21. במדבר פרק יב, א-ב

(א) וַתִּדְבֹר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחַת עַל אֲדֹת הָאִשָּׁה הַכַּשִּׁית אֲשֶׁר לָקָחוּ כִּי אִשָּׁה כַּשִּׁית לָקָחוּ: (ב) וַיֹּאמְרוּ הָרַק אֲךָ בְּמִשְׁחַת דְּבַר ה' הֲלֹא גַם בְּנֹו דְבַר וַיִּשְׁמַע ה':..... (i) לֹא כֵן עֲבָדֵי מִשְׁחַת בְּכָל בֵּיתֵי זְאֲמָן הוּא: רש"י

הלל גם בנו דבר – ולא פשטו מלך לרץ:

22. רמב"ם הלכות מלכים פרק ג הלכה ה

המלך אסור לשנות דרך שכרות, שנאמר אל למלכים שתו יין, אלא יהיה עוסק בתורה ובצרכי ישראל ביום ובלילה, שנאמר והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו.

23. רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א

עד אימתו חייב ללמוד תורה עד יום מותו שנאמר ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך, וכל זמן שלא יעסוק בלימוד הוא שוכח.

24. אבן האזל הלכות מלכים פרק ג הלכה ה

יש לדקדק במה שכתב הרמב"ם דין מיוחד במלך ... וקשה דבהל' ת"ת פ"א הל' כ' כתב ... ומבואר דזה דין בכל אדם מישראל, ונראה דכאן אנו דנין באיסור המלך לשנות אף שרוצה להתענג בשתייה, וכן בהל' ו' שרוצה להיות מצוי אצל אשתו וזה אינו אלא במלך אבל הדין מותר לו להתענג אף שזה יגרום לבטול תורה בהכרח ע"י השיכרות או בעילות נשים, ולהדיוט אינו אסור אלא לבטל תורה בלי כל סיבה שאז אם הוא מסיר לבו מהתורה עובר על ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך...

25. אורות הקודש חלק ב עמוד שי

מהו הדבר הנוטל את טעם החיים מההגיון העליון, מהו הענין המרעיל את הנפשות, שלא יחוש את נועם הקודש, את אור ה', ולא יבססו את כל מעשיהם ושאיפת חייהם על פיו, רק אותו הדמיון המתעה, המראה את הוד האצילות בצורה שוממה, ואת כל המהומה שבחיים בצורה מיושבת ובנויה, מה שהוא שקר היותר מסואב שבעולם.

חשיבות זיהוי המדרגה בה נמצא האדם

26. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י

ואתה המעיין הבן ממני משל זה ואחר כך שים לבך לשמוע דברי בכל הענין הזה. נניח, שנער צעיר הוכנס אצל מחנך ללמוד התורה, וזה טובה גדולה לו בגלל מה שיגיע אליו מן השלמות אלא שהוא מחמת גילו הצעיר וחוסר דעתו לא יבין ערך אותו הטוב, ולא מה שיביא לו מן השלמות. והנה ההכרח מביא את המלמד שהוא מושלם ממנו לזרזו על הלמוד בדבר החביב עליו מחמת גילו הצעיר, ויאמר לו למד ואתן לך אגוזים או תאנים, או אתן לך חתיכת סוכר, ואז ילמד וישתדל לא לעצם הלמוד לפי שאינו יודע לזה ערך, אלא כדי להשיג אותו האוכל, ואכילת אותו המאכל אצלו יותר חשוב מן הלמוד ויותר טוב בלי ספק,

התעסקות ביופי לשם יופי – שלילית

8-10 - יש להקשות קושיא גדולה על כל מה שאמרנו עד עכשיו מגמרא במסכת תענית שם מסופר על בת הקיסר שראתה את רבי יהושע בן חנניה ומחמת כיעורו אמרה לו: "איך יתכן שתהיה חכמה מפוארה בכלי מכוער". ר' יהושע ענה לה שגם אביה שומר את היין המשובח שלו בכלי חרס. שאלה בת הקיסר את ר' יהושע וכי במה אתה רוצה שישמור את היין? ענה לה: אנשים חשובים כמוכם צריכים לשמור את היין בכלי כסף וזהב. הלכה הבת לאביה ואמרה לו שיעביר את היין לכלי כסף וכלי זהב, הקיסר שמע לדבריה אך מהר מאד התחרט, מדוע? כי כל היין החמץ. שאל הקיסר את בתו: מי אמר לך לעשות כך? ענתה הבת: ר' יהושע. הלך הקיסר לר' יהושע ושאל אותו מדוע אמר כך לבתו? ענה ר' יהושע: כמו שהיא אמרה לי אני אמרתי לה. שאל הקיסר את ר' יהושע, הרי יש חכמים יפים? אמר ר' יהושע אם היו מכווערים היו חכמים יותר....

לכאורה לפי היסוד שלמדנו שהחיצוניות היא ביטוי של הפנימיות, כיצד יתכן שיש חכמה מפוארה בכלי מכוער, הרי ככל שהפנימיות יפה כך גם צריכה להיות החיצוניות? לפני שנענה תשובה שתסדר עם המהלך של השיעור נענה על פי הפשט שבאמת אין כלל מוחלט. ודאי שיש אנשים שאולי כלפי חוץ הם נראים בעינינו פחות טוב מאנשים אחרים אבל בפנים הם אנשים נפלאים וטובים הרבה יותר מאלו שנראים טוב מהם, וכן להפך, לא תמיד מראה חיצוני יפה מעיד על פנימיות מתקנת. כל מה שאנו באים לומר בחלק זה של השיעור הוא שהתורה וחז"ל לא התנגדו ליופי. יופי הוא ביטוי שהתורה וחז"ל משתמשים בו לשבח ולא לגנאי.

וכעת ננסה לענות תשובה ש"תסדר" גם את ר' יהושע בן חנניה עם המהלך שלנו. הרדב"ז מבאר שהשם "כוש" בא לתאר אדם שצבע עורו נוטה לשחרות. אנשים משתמשים בשם זה ככינוי גנאי אך שלא בצדק, שהרי צבע חיצוני של האדם לא מעלה ולא מוריד. אלא מפני שרוב העולם צבעם נוטה יותר ללבן, לכן לא ימצא הכושי חן בעיניו, אך באמת שינוי תואר פנים אין בו כיעור מצד עצמו כי היפה והמכווער הם מושגים הסכמיים **"ועל פי רוב אנו מוצאים חכמה מפוארה בכלי מכוער"** – כל חכמת הפרצוף אינה תלויה בשלל צבעים ומראה הגונים אלא רק בעורקיהם ואשכול הורידים שפניו מרוקמים וארוגים מהם יחד עם קמטי המצח ומבט עיניו השונים למיניהם. הרדב"ז ציטט מהגמרא "חכמה מפוארה בכלי מכוער", ומכאן אנו למדים שהרדב"ז הבין שר' יהושע כלל לא היה מכוער במובן של תווי פנים אלא במובן של טיפוח חיצוני. כוונתה של בת הקיסר היתה לשאול את ר' יהושע מדוע הוא אינו מטפח את עצמו. ותשובת ר' יהושע היתה שכאשר אדם מתעסק לפתח את היופי של עצמו הוא פחות יכול להשקיע בחכמה.

גם אצל יוסף ראינו שמחד התורה משבחת את יוסף על יופיו "ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה" ויופי זה העיד על פנימיותו של יוסף, אך ברגע שיוסף התחיל להתעסק ביופי והיה מסלסל בשערו מיד גירה בו הקב"ה את אשת פוטיפר.

מכאן אנו למדים שמחד התורה לא יוצאת נגד יופי, וגם אין עניין להראות לא יפה ומאיך התורה וחז"ל מבקרים את **ההתעסקות** עם היופי. כך הסביר הרב צבי יהודה את דברי שלמה "שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל" במה תתהלל? בחן וביופי!!! יראת שמים מביאה לחן ויופי אבל חן ויופי שנובע מפנימיות טהורה ולא חן ויופי שבא מבחוץ.

סיכום - פרשת תצוה-לחיות חיים נורמלים

מהות בגדי כהן גדול - יופי

1-3 – לאחר שסיימנו לבנות את המשכן וכליו באה פרשת תצווה ועוסקת בבגדי כהונה – "ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת". הנצי"ב ביאר שהטעם לבגדים המיוחדים אותם לובש הכהן, משום שהוא נבדל מכלל ישראל, צריך שיהא נכבד בעיני הבריות שידעו ויבינו כי הוא במעלה עליונה מהם וחפץ ה' ביקרו וראוי הוא להיות מרכבה לשכינה. בגדים אלו היו כל כך מפוארים עד שבגמרא מבואר שאחשוורוש ב"הראותו את עושר כבוד מלכותו" לבש את בגדי הכהונה. טרם נמשיך במהלך נשאל שאלה כללית: מה היחס של התורה ליופי, האם יופי הוא דבר משובח או דבר מגונה, במידה ויופי הוא דבר משובח, האם התורה חפצה שנתעסק בו, או שמא מי שמתנזר ממנו ולא מייחס לו כל חשיבות כמאמר הכתוב "שקר החן והבל היופי", מעלתו גדולה יותר?

4-5 - על שרה אמנו נאמר "ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה" והקשו חז"ל למה נאמר שנה אחר כל מספר ותוצו שכל שנה ושנה נדרשת לעצמה, בת מאה כבת עשרים לחטא ובת עשרים כבת שבע ליופי. הקשה ר' ירוחם הלוי איזה שבח הוא מציאות היופי על האימהות הקדושות? אלא ש"האמת היא שגם בגשמיות האדם מתבטאת ונראית רוחניות ושלימות האדם, אם האדם שלם ברוחניות גם כל אבריו הגשמיים מוכרחים להיות שלמים. יופי במושגים של התורה הוא ביטוי לשלמות ולכן מצינו בחז"ל שמנו מעלות על תנאים ואמוראים שהיו יפים, מפני שהוא סימן למעלת השלימות".

6-7 – על פי יסוד זה ניתן להבין מעט את הסיפור הידוע שמביאה הגמרא על רבי אלעזר שהיה רוכב על החמור ומטייל על שפת הנהר והיתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה. נדמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר. אמר לו: "שלום עליך רבי" (בגמרא לא מבואר מי אמר למי, רוב הפרשנים ביארו שהאדם המכוער אמר לר' אלעזר ור' אלעזר לא החזיר לו שלום). רבי אלעזר לא רק שלא השיב שלום אלא גם הוסיף ואמר לאותו אדם "ריקה, כמה מכוער אותו האיש, שמא כל בני עירך מכווערים כמותך? האיש המכוער מאד נפגע וענה: "איני יודע, לך ואמור לאומן שעשאני... לא הבאתי את המשך הסיפור שם מבואר שר' אלעזר הבין שטעה וביקש ממנו סליחה, בסוף הסיפור לקח זמן עד שאותו איש סלח לר' אלעזר אבל בסוף הכל בא על מקומו בשלום... בכל אופן הקושיא זועקת, כיצד יתכן שר' אלעזר לגלגל על אדם רק בגלל שפניו מכווערות? סיפור זה מובא בשינוי גירסא במסכת דרך ארץ: במקום "כמה מכוער אותו האיש" נאמר: "כמה מכווערין מעשיך". על פי היסוד שלמדנו ניתן לחבר את שתי הגרסאות, מעשיו של האדם הזה היו כל כך מכווערין עד שהכיעור הפנימי קיבל גם ביטוי חיצוני. ר' אלעזר לא לגלגל על מראהו החיצוני, אלא בא להוכיחו על מעשיו הרעים ועל התנהגותו הלא ראויה של אותו איש! נכון שבסופו של דבר ר' אלעזר הבין שלא זו הדרך להוכיח והצטער על כך, אבל כאשר אנו מסבירים שכל דבריו של ר' אלעזר היו מופנים בעיקר למעשיו של אותו איש, הסבר זה שופך מעט אור על הסיפור שבמבט ראשוני נראה תמוה.

במחילה מכבוד הבחור, לך תטפל בעצמך, לך תנקה את הראש, לך תתמלא ביראת שמים ופתאום תראה איך היופי יכול להימצא אצל הרבה יראות שמים. אבל כאשר בא בחור ואנו מזהים שבסה"כ מדובר בבחור ירא שמים, אלא שבאמת המראה החיצוני מפריע לו כאן צריך להיזהר הרבה יותר, צריך לנסות כל מיני דרכים אבל אם בסופו של דבר הבחור לא מתגבר זו בעיה לדחוף אותו ולהתחתן. כמוכן שכשיש בחור שפעם אחר פעם הוא פוסל על מראה חיצוני זה אומר דורשיני.

15-16 – נעבור לדבר על יופי של בית ושל דברים אחרים. חז"ל אומרים ששלושה דברים מרחיבים דעתו של אדם: דירה נאה, אשה נאה וכלים נאים. הרמב"ם מסביר את הדברים כפשוטם וכותב שכשם שהגוף מתעייף ממלאכה כך הנפש מתעייפת מהתמדת העיון בדברים קשים. אדם שגר בבית קטן ומבולגן יכול למצוא את עצמו עצבני הרבה יותר מאילו היה גר בבית גדול ומסודר. איני מדבר על בניית וילה של שלוש קומות, אבל אני כן מדבר על בית שעונה על הצרכים הנורמליים של הבית. כמוכן שכל אחד יגדיר את הצרכים באופן שונה אבל יש סטנדרט שלכל הדעת הוא נורמלי. כשאדם מסתובב בבית והוא כל הזמן דורך על ידיים, רגליים, צעצועים וכדו' זה סימן שהבית לא גדול. אם לפני שאמא נכנסת למטבח היא צריכה לבקש מכולם לצאת, זה סימן שהמטבח קטן. האם זה איסור להרחיב את הבית? האם התורה רוצה שנחיייה כמה שיותר בצמצום פיזי בבחינת ייסורים ממרקין? הרמב"ם אומר שלא! התורה רוצה שנחיייה חיים נורמליים! התורה רוצה שנחיייה בשמחה ובטוב, היא לא מחפשת שאנשים ייסבלו. כשאנו משדרים שהתורה רוצה שהאדם יתענה אנו מציגים את התורה בצורה לא נכונה! נבוא ונשאל, הרי כל סיפורי הצדיקים מלאים בסיפורים על החיים הפשוטים שחיו גדולי ישראל, ועד היום ניתן לראות באיזו פשטות חיים גדולי ישראל, ואם כן איך אנו מעיזים לבוא ולדבר על הרחבת הבית והרי כבר אמרו חז"ל:

"חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי?" נענה שגם הרמב"ם הכיר את דברי חז"ל ובכל זאת כתב את מה שכתב. צריך לחלק בין אופן חיים שמתאים ליחידים לבין אופן חיים שמתאים לכלל. אין בעיה שאדם יחיה כמו שרבותיו חיים ובלבד שיראה שהוא לא מרמה את עצמו, שהוא לא מחקה את רבותיו. כיצד יבדוק? פשוט יסתכל על ההתנהלות שלו ושל רבותיו בתוך הבית. בדר"כ בסיפור על הצדיקים שגרו בחדר אחד מסופר איך הם גם היו שלווים ורגועים, איך הם הצליחו לתת לכל ילד את המקום שלו ואת היחס הנכון, האוהב והמחבק. אבל מה קורה אצל התלמידים, הם לקחו רק את הרישא של הסיפור אבל את הסיפא הם לא מצליחים ליישם. אם אתה בא להיות מושפע מסיפורים אז תהיה מושפע עד הסוף, אבל להיות מושפע רק מחלק אחד של הסיפור זה כבר לא הוגן כלפי הילדים וכ"ש כלפי האשה שבדר"כ היא זו שנמצאת רוב היום בבית עם הילדים והאיש באופן מפתיע חוזר כשהילדים כבר במצב מאוזן....

נעיר ונאמר שכמוכן יכול לבוא אדם וכל היום להתעסק עם הבית שלו, להשקיע ולשקוע בתוך החומריות הנוראית. ודאי שאין אנו באים לעודד התעסקות עם החומר, כל מה שאנו באים לומר הוא שהתורה כהדרכה כללית לא תובעת מאתנו להילחם בטבע הנורמלי, אלא להפך.

כמוכן שיש לחלק בין נשים לגברים. גברים כלל לא צריכים להתעסק ביופי, יש גברים שמגדלים בלוריות, הולכים עם מותגים וכל מיני שטויות, ההתעסקות הזו ודאי לא מחזקת את היראת שמים. אצל נשים ההתעסקות ביופי זה דבר יותר נצרך אבל גם אצל הנשים צריך להתעסק במידה ובמניין. לדוגמא, הרמ"א ביו"ד סימן קעח אוסר ללכת לבוש בבגדים אדומים משום שהצבע האדום הוא "ממלבושי הפריצות". הש"ך שם כותב "שאינן דרך הצנועים להיות אדומים". לא נכנס לסוגיא ההלכתית, אבל נראה את הרוח של הדברים – התעסקות שמביאה להתבלטות בעיני הסביבה אינה חיובית לעומת התעסקות ביופי כדי להראות נאה ומסודר זה טוב ונצרך.

התעסקות למטרה חיובית מותרת ואף רצויה

11-12 – כך מצאנו שצריכה להיות ההתנהגות של תלמיד חכם: חז"ל אומרים שכל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה. למה? משום שממאס עצמו בעיני הבריות וגורם להשניא את התורה (עיין ברש"י). וכך פסק הרמב"ם למעשה שתלמיד חכם מחד לא ילבש מלבוש מלכים ומאידך גם לא ילבש מלבוש עניים, אלא ילבש בגדים בינוניים נאים. וכך ירוויח שמחד אינו מתבלט ומאידך אינו מתבזה.

האם בן תורה צריך להראות זרוק? האם בן תורה צריך להראות אדם מסכן? ממש לא!! אסור לו להראות כך! בן תורה צריך להיות אדם שנראה טוב, אדם מלא ברוח חיים. כשבן תורה משדר עוצמות, משדר גבורה זה קידוש שם שמים וכשמשדר מסכנות זה גובל בחילול ה'. למה בחור ישיבה צריך ללכת עם חולצות מלוכלכות, למה בחור ישיבה מרשה לעצמו להתקלח פעמים בשבוע וגורם לכולם להתרחק ממנו מהריח הרע שנודף ממנו. פעמים רבות כשנכנסים להיכל של ישיבה נתקלים במשבר רוח מאד לא נעים. אמנם מתרגלים מהר, אבל זה לא צריך להיות ככה. אם משתמשים באמצעים הנכונים לא אמורים להגיע למצב הזה. יבואו ויגידו אבל כתוב "תלמיד חכם אל יצא מבושם לשוק" (ברכות מג:). נענה שאין לפסוק מהגמרא מבלי לעיין בראשונים ובפוסקים וכבר פסק הרמב"ם ש"אם משח בשרו בבושם כדי להעביר את הזוהמא מותר". ושוב אנו באים לאותו עקרון, התעסקות ביופי כדי למשוך תשומת לב זו התעסקות שלילית, אבל התעסקות ביופי כדי ליצור הערכה היא חיובית ורצויה. יש תופעה מאד מצויה במחוזותינו שחתינים נראים כאלו יצאו מהרפת. חתן דומה למלך וגם הלבוש שלו צריך להיות בהתאם, לא לבוש נוצץ וגם עניבה לא חייבים אבל להראות מסודר ונאה זו מצוה!

13-14 – האם כשאנו בוחרים בת זוג צריך להתרכז רק ביראת שמים או שגם מציאת חן מבחינה חיצונית הוא דבר חשוב? חז"ל אומרים שאסור לאדם שיקדש אשה עד שיראנה שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו. מדברי הגמרא משמע שלכאורה לא צריך לחפש אשה שהיא יפה אלא מספיק שלא תתגנה, אבל לשון השו"ע היא "מותר להסתכל בפניה, לבדקה אם היא יפה שישאנה... ולא עוד אלא שראוי לעשות כן!". נשאל בצורה הכי בוטה: האם לפני החתונה צריך שהאשה תהיה יפה בעיני הבחור? התשובה היא כן!

פעמים יש בחורים שבאים להתייעץ ואומרים שיש קשר טוב אבל הבחורה לא יפה בעיניהם. גישה אחת אומרת להתעלם ולומר לבחור הכל בסדר, אחרי החתונה היא כבר תיראה מצוין. גישה שנייה אומרת, בו נעבוד על זה שהיא תהיה יפה בעיניך, אם נצליח מצוין אם לא נצליח זו כבר בעיה. האמת שיש אמת בשתי הגישות. יש בחורים של"ע כל חייהם היו שקועים בתוך סרטים, יש להם בראש עשרות דמויות מהוליווד והוא לא מצליח למצוא מישהי שתמצא חן בעיניו.

בהלכות תלמוד תורה פוסק הרמב"ם שאדם חייב ללמוד תורה עד יום מותו ותמה ר' איסר זלמן מלצר בספרו 'אבן האזל' לשם מה היה צריך לצוות ציווי מיוחד במלך, והרי מדברי הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה מבואר שכל אדם מישראל מצווה שלא לבטל תורה ואם כן מה השמיע לנו הרמב"ם בדיון מלך?! לפני שנביא את תרוצו המפתיע אודה על האמת ששנים אני נמנע מלהשתמש במקור הזה מחשש שמא ניקח אותו למקומות לא נכונים, אך לאחר הרבה זמן של מחשבה נראה לי שאם נבין את הדברים לאמיתתם תצא לנו רק תועלת. ר' איסר זלמן מתרץ שיש הבדל גדול בין מלך לבין כל אדם מישראל. בביטול תורה יש שתי מדרגות: 1. לבטל תורה לצורך תענוג אחר כגון אדם שרוצה לשתות ומחמת שתייתו הוא משתכר ואינו יכול ללמוד תורה. 2. לבטל תורה סתם ללא שום צורך. גם למלך וגם לכל איש ישראל יש חיוב להתעסק בתורה עד יום המות, אלא שלמלך אסור לבטל תורה גם כשיש לו צורך להתענג "ולהדיט אינו אסור אלא לבטל תורה בלי כל סיבה, שאז אם הוא מסיר לבו מהתורה עובר על ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך". נפלתם מהכסא? אני כן.... עכשיו ננסה להסביר את הדברים כדי שלא תצא תקלה. ברור לכל שר' איסר זלמן מלצר לא מתכוון שבחור ישיבה כל יום ראשון יעזוב את הבית מדרש ויצא לטיול בטענה שהטיול הוא תענוג לצורך. נראה שכל כוונתו לומר שיש התנהלות טבעית ונורמלית ואנו כהדיוטות לא יכולים להתנהל בצורה בלתי טבעית בטענה שכל הטבעיות היא ביטול תורה. אביא דוגמא כדי להמחיש את הדברים. תופעה מאד מצויה אצל בחורי ישיבות שכאשר הם עולים בקודש פתאום הם מפתחים זרות לכל מיני עניינים משפחתיים. בן דוד מתחתן והם לא באים לחתונה בטענה שזה ביטול תורה, בשולחן שבת הם יושבים עם ספר מתחת לרגלים בטענה שאין דברי תורה בשולחן וזה ביטול תורה, ושלא לדבר על להרים טלפון להורים שזה ודאי מיותר שהרי יש חשש שהשיחה תגלוש מעט לסדר ערב.

כמובן שלפעמים יש הגזמות מצד המשפחה ועל כל שטות מבקשים מהבן שיגיע הביתה, גם זה לא נורמלי אבל הפעם מהצד של המשפחה. יש נורמליות וכל הגזמה מאחד הצדדים היא חריגה שצריך להיזהר ממנה. כמובן שאנו לא באים לחנך את ההורים, אבל יש פעמים בהם מותר לבחור ישיבה לומר בנימוס ובדרך ארץ שלאירועים מסוימים הוא אינו יכול להגיע. במידה ואנו מתקשים להכריע כיצד לנהוג יש כלל שפוטר הרבה בעיות "עשה לך רב"...

פעם בא אלי אברך עם פרצוף כעוס ואמר לי: הצד של אשתי חוגג לאבא יום הולדת ומבקשים שאגיע, נראה לי שבקשה זו מוגזמת וגובלת בביטול תורה! "שאלתי אותו: אם היו חוגגים לאביך היית נוסע? ענה לי: "נראה לי שכן" אמרתי לו: "כנס לרכב וסע, מה שאתה מגדיר כביטול תורה כלפי המשפחה שלך תגדיר כביטול תורה גם כלפי המשפחה של אשתך ומה שכלפי משפחתך לא מוגדר כביטול תורה גם כלפי משפחת אשתך לא מוגדר כביטול תורה..."

ניקח עוד דוגמא, ב"ה הבחור שלנו התחתן, האשה מכינה ארוחת ערב והאברך החשוב אוכל בחיפזון, האשה עוד לא סיימה רבע מהצלחת ובצלחת של בעלה כבר אין פרוו. האשה שואלת: "בעלי היקר להיכן אתה ממחר כל כך?" הוא מסתכל בתמיהה ועונה: "חייבים ללמוד תורה, כל רגע נוסף איתך זה ביטול תורה..." (אולי הדוגמא קצת קיצונית אבל גם אם היא לא מתרחשת בפועל היא בטח עוברת במחשבה וכשבעל יושב בארוחת ערב עם אשתו וכל הזמן מקוננת לו מחשבה בראש שהוא מבטל תורה, גם אם הוא לא אומר את הדברים ולא בורח מהשולחן המחשבות מסתובבות באוויר וכל האווירה נעשית עכורה.

התורה מחנכת לנורמליות

17-20 – הנזיר בסוף ימי נזירותו צריך כפרה – "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש". בטעם הדבר נחלקו ר' אלעזר הקפר ור' אלעזר. ר' אלעזר הקפר אומר שחטאו של הנזיר הוא על כך שציער עצמו מן היין ויש ללמוד מהנזיר קל וחומר ומה הנזיר שרק ציער עצמו מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה שנקרא חוטא. ר' אלעזר חולק וסובר שהנזיר נקרא חוטא על כך שבימי נזירותו היה נקרא קדוש שנאמר: קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו" ועכשיו בסוף ימי נזירותו כיון שהוא מפסיק את קדושתו נקרא חוטא וגם הוא למד ק"ו, מה נזיר שלא ציער עצמו אלא מדבר אחד נקרא קדוש, המצער עצמו מכל דבר – על אחת כמה וכמה שנקרא קדוש. לכאורה יש לנו כאן מחלוקת עקרונית האם התורה משבחת את מי שנהנה ממה שמותר או שהתורה משבחת את מי שמתנזר מהמותר. גם אם נאמר שיש כאן מחלוקת, אנו רואים שהרמב"ם פסק כשיטת ר' אלעזר הקפר וכותב שמי שאומר הואיל והקנאה והתאוה והכבוד וכיוצא בהם דרך רעה הן אפרוש מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון על שלא אוכל בשר ולא אשתה יין ולא אשא אשה ולא אשב בדירה נאה ולא אלבש מלבוש נאה... גם זו דרך רעה היא ואסור לילך בה! והמהלך בדרך זו נקרא חוטא! הרמב"ם מוסיף וכותב שדרך זו היא דרכם של כהני העכו"ם. וכוונתו שכהני העכו"ם רואים סתירה בין הטבע האנושי ל"התעלות הרוחנית", אבל באמת דרך התורה אינה כך, התורה לא באה בסתירה עם הטבע האנושי אלא להפך התורה דורשת מהאדם להיות טבעי ואנושי!

יש להקשות קושיא גדולה מהדיומי של הרמב"ם לכהני העכו"ם, לשיטת הרמב"ם יוצא שכל מי שנהג כשיטת ר' אלעזר הסובר שהמצער עצמו נקרא קדוש, לא רק שאינו קדוש אלא גם מתנהג כמו כהני העכו"ם! אלא שבעל התורה תמימה מביא את קושיית הלחם משנה מדוע הרמב"ם פסק כר' אלעזר הקפר ולא כר' אלעזר ותירץ שודאי גם ר' אלעזר סובר ש**כדרך חיים** אין להלחם בטבע אלא שיש מקרים צדדים וזמנים מיוחדים אצל אנשים מיוחדים שבהם נכון להתנהג לשעה בהתנהגות של פרישות, "אבל להנהגה כזו בכל ימי חיי האדם ובכל אדם בודאי אין איש סובר כן!!" וכמו שכותב הרב באורות התשובה, שהחטא היותר גדול הוא ביטול עצם טבעיותם של החיים כדי שיהיה האדם בלתי חוטא.

21 – מרים ואהרן מדברים במשה על "אודות האשה הכושית אשר לקח". מרים ואהרן תמהו מדוע משה פרש מאשתו והרי גם אתם דיבר ה' ולמרות זאת לא פרשו מדרך ארץ, כלומר מהדרך הטבעית של החיים ואם כן מדוע משה כן פרש? וה' עונה "לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא..." משה זה לא אישיות נורמלית משה הוא על נורמלי!! אין להקשות על הנהגותיו של משה, משה הוא משהו אחר! אל תשוו ביניכם למשה! אתם צודקים שהדרך הנורמלית היא לחיות בדרך ארץ כלומר לא להילחם ולהתנגד לטבע, כמובן צריך שהתורה תעמוד מעל הטבעיות ותנחה אותה כדי שלא נחרוג מגבולות ההלכה, אבל אין זה נכון למחוק את הטבע ולהתנזר. אבל משה הוא מעל הנורמליות!! וכשם שאין ללמוד הנהגות של פרישות ממשה כך אין גם מקום לבקר את משה על התנהגותו!

22-24 – הרמב"ם בהלכות מלכים פוסק שלמלך אסור לשתות עד שישתכר משום שדבר זה יגרום לו לביטול תורה וכן בהלכה שלאחר מכן (לא מובא בדף) כתב שגם לא יהיה מצוי אצל נשותיו מפני ביטול תורה.

השיעור מופנה בעיקר לאותם אנשים שיש אצלם פער גדול בין הטבעיות לבין הרוחניות. במקרים אלו אנו באים ואומרים להירגע, התורה לא דורשת מאתנו להילחם בטבע, היא גם לא מתירה לנו להתנהג כמו חיות, כל מה שהתורה אומרת היא תהיה בנאדם!! נחזור רגע לבר בחתונה. ברור שאם יש אדם שתוקף אותו בולמוס והוא עובר מדוכן לדוכן וממלא את כרסו בכל מיני מטעמים, גם זה לא רצון התורה ולאדם כזה התורה אומרת תתאפק, תתאמץ, תנסה להיות נורמלי אבל ברגע שהגענו לקו הנורמליות אנו צריכים לדעת שהתורה שמחה בנו ואל לנו להרגיש נקיפות מצפון שמא אנו חוטאים.

חשיבות זיהוי המדרגה בה נמצא האדם

26-27 – הרמב"ם בפירוש המשניות מביא דרך כיצד לפתות ילד לבוא וללמוד תורה. הכלל של הרמב"ם שבכל שלב צריך לפנות אל הילד לפי ערך הטוב והחביב על פי הגדרותיו של הילד. נכון שהטוב האמתי והנעימות האמתית היא עצם לימוד התורה אבל הכרה זו נמצאת אצל המלמד ועדין לא נמצאת אצל הילד, כדי לגרום לילד לבוא צריך "לשחד" אותו בדברים טובים על פי הכרתו. בשלבים הראשונים מביאים לו אגוזים או תאנים (בימינו כדאי למצוא משהו אחר אולי צ'יפס או שוקולד...) אחר כך, כשהילד גדל עוברים לנעליים ובגדים נאים, לאחר שדעתו נעשית שלמה יותר עוברים לכסף – דינר או שני דינרים ולאחר שגם זה כבר לא מדבר אליו אומרים לו שהוא יהיה דיין או רב גדול ובני אדם יכבדו אותו ויעמדו מפניו. הרמב"ם מסיים "וכל זה מגונה, אלא שצריכים לכך מחמת קלות דעת האדם שעושה תכלית הלימוד דבר אחר חוץ מן הלימוד. (הדברים האלו של הרמב"ם צריכים התבוננות גדולה. לגבי היחס לפרסים על לימוד תורה הדעות חלוקות וכיון שאין זה נושא השיעור לא נכנס לכל הסוגיא אלא נעסוק רק במה שקשור לענייננו וזה נמצא בעיקר במקור הבא).

הרב מנשה קליין בשו"ת משנה הלכות נשאל כיצד לנהוג עם בחורים שרוצים ללכת ללמוד מקצוע בקולג' בטענה שכל רצונם הוא ללמוד אומנות ולקיים את מאמר חז"ל שמצוה ללמוד אמנות. הרב מנשה קליין עונה תשובה מפתיעה. הוא מביא את דברי הרמב"ם ואומר שאנו מקיימים אותם עד השלב של הדינרים אבל שם נתקעים. בקולג' מבטיחים לאדם הרבה כסף, יציבות בחיים, בית גדול, רכב מפואר וכו', לעומת זאת בישיבה לאחר שהנער גדל קצת מתחילים לדבר אתו על השכר בעולם הבא ועל הלוויתן שמחכה לו עם הצדיקים "והגם שודאי אמת הוא שדין הוא גדול משלהם מיהו דבר זה אפשר להסביר לבעלי דעת מי שכבר מלא כרסו בש"ס ובפוסקים ויראת שמים, אבל לצעירי התלמידים קטני המוחות שרוצים לבנות להם בית ולחיות כדרך כל הארץ ולנהוג במנהגי דרך ארץ על פי התורה קשה להשביעם רק עם העולם הבא וללחום נגד הזרם ואין כאן זה לעומת זה וכמעט ניטלה הבחירה". ללא ספק תשובה מפתיעה, גם אם יש חולקים ולא מקבלים את הדברים באופן מוחלט, נראה לי שהרב מנשה קליין נגע בנקודה מאד אמתית. אי אפשר לצפות מאדם שנמצא במדרגה אחת שברגע שנחשוף אותו לאמת הצרופה הוא מיד ישנה את אורחות חייו מן הקצה אל הקצה. מידי שבת בשבתו יש עלון שמחולק במאות בתי כנסיות. גם אני נמנה על קוראיו ועל מעריציו של הכותב וכל שבת אני מתמוגג מחדש. הדבר היחיד שמפריע לי הוא שתמיד שמתחילים לדבר על הפרנסה המסר הוא תשתדל כמה שפחות ותסמוך על ה'. נעזוב רגע אם השאלה של היחס בין בטחון להשתדלות, נניח שאדם שלא נמצא במדרגה של בטחון גמור והוא יושב בבית וקורא את הדברים ומחליט לכפות עצמו ולהשתדל כמה שפחות.

יש אנשים שכאשר הם יושבים לאכול ארוחת בוקר הם בלחץ תמידי לומר דברי תורה. מבחינתם אם אין דברי תורה זה חטא גדול וכל הסעודה פסולה מיסודה. איני אומר שלא טוב לומר דברי תורה על השולחן, להפך אין לך דבר גדול מזה שכל הסעודה מסתובבת סביב דברי תורה, כל מה שאני בא לומר שאם דברי תורה באים מתוך תחושת לחץ של ביטול תורה זה מזיק ויוצר אווירה עכורה. לפעמים אנו יושבים בשולחן עם אנשים שדברי תורה זורמים להם ויש תחושה מאד נעימה ולפעמים אנו יושבים עם אנשים שמתחשק להם לדבר על דברים אחרים, במקרה כזה אם ננסה לדחוף דברי תורה בכוח יצא שכרנו בהפסדנו - אף אחד לא יקשיב והתורה תצטייר כדבר מעיק.

בחור שיש לו כשרון לנגינה טעות גדולה תהיה לשלול ממנו את האפשרות לפתח את הכשרון שהקב"ה נתן לו. כשרון הוא דבר טבעי והתורה לא באה לדכא את הטבע. איני אומר שהוא צריך לנגן שעתים ביום, אבל ללא ספק חובה לעודד אותו למצוא זמן שבו הוא יוכל להתפתח.

אם על כל דבר נאמר "ביטול תורה" אנו נהפוך להיות אנשים בלתי נסבלים שהחברה סולדת מהם! כל מה שר' איסר זלמן מלצר בא לומר הוא שנחייה חיים נורמליים וטבעיים, שהתורה לא תהפוך אותנו לאנשים בלתי נסבלים שאי אפשר להיות לידם. אני מקווה שכיוונו לדעתו ושחס ושלום לא תצא תקלה תחת ידינו....

25- נסיים את החלק הזה של השיעור בדבריו הנפלאים של הרב זצ"ל באורות הקודש – הדבר הנוטל את טעם החיים מההגיון העליון, הדבר שמרעיל את הנפשות שלא יחושו את נועם הקודש הוא הדמיון המתעה **המראה את הוד האצילות בצורה שוממה**, ואת כל המהומה של שבחיים בצורה מיושבת ובנויה, מהו שהוא שקר היותר מסואב שבעולם!! התורה היא חיים – "וחיי עולם נטע בתוכנו" כאשר אנו משדרים סבל ומסכנות הבאים כתוצאה מדרך חיים של פרישות ומאבק תמידי מול הטבעיות האנושית אנו מציירים את הוד האצילות בצורה שוממה לעומת כל המהומה שבחיים שהיא מצטיירת כמיושבת ובנויה ואין לך שקר מסואב גדול מזה!!!

לפני שנעבור לחלק הבא של השיעור אעיר הערה קצרה: לכל מקור שהבאתי בדף ניתן להביא מקור הפוך, למשל דעת הרמב"ם שפסק שהנזיר נקרא קדוש והמ"א הסובר שברגע שאדם נמנע מלאכול דבר שהוא מתאוה לו שכרו גדול מאד. אין ספק שבחרתי את המקורות שיתאימו למסר אותו באתי להעביר. ניתן לראות גדולי עולם שנוהגים בפרישות ובהנהגות של חסידות. ח"ו שלא יובן משיעור זה שבאתי לבקר את התנהגותם של גדולים אלו שאין לנו כלל השגה בגדלותם. כל מה שבאתי לומר הוא שכהדרכה ציבורית נראה לי שהדרך הנכונה היא לחיות תורה טבעית ולא תורה שמתנגדת לטבע. ברור לי שאצל אותם גדולים הפרישות נעשתה להם לטבע. יש שלב בו אדם גדול כלל לא מרגיש צורך בכל מיני צרכים שאנו כן מרגישים בהם צורך, לדוגמא, בר בחתונה, ברור לכולם שהבר מיותר לחלוטין אבל למרות שדבר זה ברור לכולם, רבים מאתנו אוכלים שם כאלו הם החתן שצם כל היום. אם נראה אדם שעומד בצד ולומד בספר, בעיניים שלנו נוכל לומר שהוא הולך נגד הטבע האנושי אך בהרגשה שלו מי שהולך נגד הטבע האנושי זה אותם אלו שמצליחים לדחוף בחצי שעה כמות אוכל שאדם רגיל מכניס במשך יום שלם... ברור שאותו אדם לא פועל נגד הטבע האנושי. הצרכים שלו שונים מצרכים של אנשים רגילים.

חברים יקרים!!

בגדי כהן גדול מבטאים עד כמה התורה לא רק שלא מתנגדת ליופי אלא גם רואה בו מעלה. יופי חיצוני פעמים רבות הוא ביטוי ליופי הפנימי.

כל זמן שהאדם משתמש ביופי לתועלת, היופי הוא חיובי אך כאשר האדם מתחיל להתעסק בערכו החיצוני של היופי הרי שהחטיא את המטרה ועל כך אמר שלמה "שקר החן והבל היופי!"

התרגשות והתפעלות מיופי הוא דבר טבעי ומכך שהתורה מתפעלת מיופי אנו למדים שהתורה והטבע אינם דברים סותרים אלא משלימים, התורה לא באה לומר לנו להילחם בטבעיות אלא באה לומר לנו כיצד לנתב את הטבעיות בצורה נכונה. ההתנזרות כהוראה כללית היא שלילית, לעומת ההנאה במינון נכון שהיא חיובית. כל אחד והטבעיות שלו, לא לכולנו יש אותו טבע והעיקר להיזהר מסתירות שבין העולם הפנימי לעולם החיצוני. אסור לאדם להרגיש שהוא כל היום במאבק לשבור את הטבע האנושי שלו, הרגשת שבירת הטבעיות מביאה את האדם לעצבות וגורמת לכך שעבודת ה' לא תהיה מתוך שמחה וכפי שכותב הרמב"ם ההשלכות קשות מאד ש"כל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו".
שבת שלום ופורים שמח!!!

הרי ברור שכיון שהוא אינו במדרגה, ברגע שהחובות יטפחו גם קצב הלב יהיה מהיר יותר וההתקף לב הוא רק שאלה של זמן. כמחנכים אנו צריכים מאד להיזהר ולא להטיף למדרגות שהם הולכות נגד הטבע של האדם. יתכן שיש אנשים שכך צריכים להתנהג, אבל להורות שזו העבודה של הכלל זה כבר סיפור אחר לגמרי....

מחלוקת מרדכי ואסתר

28-29 – מרדכי היהודי שומע על הגזירה ומיד לובש שק ואפר, יוצא "בתוך העיר ויזעק זעקה גדולה". נערותיה של אסתר מספרות לה על כך שמרדכי לבש שק ואפר, אסתר מתחלחלת "ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו" אבל מרדכי "לא קיבל". שואל הרב גלינסקי, הרי אסתר היתה נביאה וודאי שזו מחלוקת רעיונית ואלו דברי אלוקים חיים ויש להבין מהי המחלוקת.

30-32 – בספר שבחי הבעש"ט מובא סיפור על פעם אחת שרצו לקחת אנשי חיל מהיהודים. הבעש"ט אמר לתלמידו ר' נחמן מהורודנקא שיתפלל על זה ור' נחמן ענה לו: "גם זו לטובה". השיב לו הבעש"ט: "כמה יפה שלא היית בדורו של המן שהיית אומר על הגזרה גם זו לטובה"....

על כך אמר הרבי ממודז'ץ: נחום איש גמזו רשאי היה להשתמש במדתו זו לגביו, אבל אין להשתמש בו לגבי הזולת: "ויהי בשלח פרעה את העם", כשמדובר על הכלל, "ולא נחם", אל תשתמשו במדתו של נחום איש גמזו, וזה היה הויכוח בין מרדכי לאסתר. ומה כל זה קשור אלינו? אפשר לומר שהסיבה שאין להשתמש במידת נחום איש גמזו לכלל, מפני שהכלל מורכב מהרבה אנשים במדרגות שונות וכאשר דורשים מאדם להתנהל במדרגה שהוא אינו נמצא בה זה מביא צרות! כך גם אנו צריכים להיזהר ולא לערבב בין מדרגת הכלל לבין מדרגה ששייכת ליחידים. כאשר אין התאמה בין אופן ההתנהלות החיצונית בה מתנהל האדם לבין המדרגה הפנימית בה הוא נמצא התוצאה היא תסכול, אכזבה, ייאוש והגרוע מכל עצבות. הרמב"ם פוסק שעבודת ה' מתוך שמחה היא גדר הלכתי "וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו". נמצא שכאשר אנו יוצרים פער גדול בין הפנים לחוץ אנו גורמים יותר נזק מאשר תועלת....

את השיעור הזה אפשר לקחת למקום מאד לא טוב. אפשר לנפנף בנורמליות ולזלזל בכל הקצנה וכל שאיפה לגדלות. אם לשם ניקח את הדברים אז לא לזאת היתה כוונתי. כל כוונתי ומטרתי בשיעור זה היא לגרום לנו להבין שהקב"ה שמח כשאנו עובדים אותו מתוך טבעיות שמביאה לשמחה, ההכרה הזו כשהיא באה ממקום אמתי, היא רק מגבירה את הרצון להוסיף טוב ולהתקרב עוד ועוד לבורא, לעומת זאת כאשר האדם לוקח את הנורמליות שלו כדי לתרץ תירוצים והוא שם לב שה"נורמליות" הזו רק מרחיקה אותו, ידע שהחטיא את המטרה ובמקום להתרומם אל התורה הוא הוריד את התורה אליו. כל אחד מאתנו יודע בתוך תוכו מתוך מה הוא פועל ועושה ונתפלל כולנו שכל מעשינו יהיו לשם שמים!

